

Indeks nazw dworów łomżyńskich

na podstawie opracowania Marcina K. Schirmera, *Dwory i majątki ziemskie w okolicach Łomży* (dalej skrót: MSDiMZ)

Boguszyce (Boguszyce Stare)

1. Położenie.

Wieś położona 6 km na południe od Łomży, 2 km na wschód od drogi Śniadowo-Łomża, gmina i parafia Szczepankowo (obecnie gmina Łomża). Zwane też Boguszycami Starymi, dla odróżnienia od Boguszyce Pączkowizny. MSDiMZ s. 51.

2. Historia majątku.

Pierwsze wzmianki dotyczące Boguszyce pochodzą z 1388 r., kiedy to Książę Janusz I, potwierdzając wcześniejsze nadania swego brata księcia Siemowita, nadał te dobra rycerzom Adamowi, Świętosławowi i Dobiesławowi, braciom dziedzicom Ulatowa. MSDiMZ s. 51

W 1407 r. właścicielem części dóbr był synowiec Świętosława Maciej, który odkupił od niego grunty za 30 kop groszy. MSDiMZ s. 51.

W 1426 r. notowany jest Bronisz z Boguszyce. Posiadacze przyjęli nazwisko Boguscy i pieczętowali się herbem Topór.

W 1448 r. dobra nabywają Włostowiccy herbu Topór, którzy z czasem zaczęli używać nazwiska Boguscy. MSDiMZ s. 51.

Przez następnych kilkaset lat Boguszyce należały do rodu Wierzbickich herbu Ślepowron.

Jan Wierzbicki, komornik ziemski łomżyński w 1757 r. sprzedał Boguszyce, Kisiółki, Sulk i Korytki wraz z przyległościami Szymonowi Skarzyńskiemu. MSDiMZ s. 51

Szymon Skarzyński herbu Bończa, dziedzic Skarżyna, Kozik i Wądołowa w ziemi łomżyńskiej, pochodzący z bardzo patriotycznej rodziny, był człowiekiem niezwykle aktywnym politycznie. Jako stronnik Stanisława Leszczyńskiego był marszałkiem konfederacji ziemi łomżyńskiej i wiskiej oraz posłem na Sejm z ziemi łomżyńskiej w 1733 i 1761 r., komornikiem grodzkim i zambrowskim w 1738 r. oraz wiceregentem zambrowskim. MSDiMZ s. 51.

Jan Kanty Skarzyński, regent ziemski i grodzki łomżyński, marszałek Sejmiku w Łomży w 1761 r., podstoli łomżyński w 1772 r. wraz z bratem Stanisławem, skarbnikiem województwa podlaskiego dokonali podziału majątku po rodzicach. Dobra Boguszyce przypadły Stanisławowi Skarzyńskiemu, który piastował funkcję skarbnika Komisji Skarbu Koronnego. Wszystkie swoje majątkości (starostwo Radomyśl pod Łuckiem, dobra Kisiołki i oczywiście Boguszyce) zmuszony był sprzedać w 1778 r. Boguszyce nabył brat Stanisława, Jan Kanty (1738-1806), podkomorzy łomżyński. MSDiMZ, s. 52

Kolejnym właścicielem został syn Jana Kantego Skarzyńskiego, Adam Jan Tomasz (1776-1836), pan na Gielczynie, Uszniku i Boguszycach, poseł ziemi pułtuskiej w 1813 r. Boguszyce wdzierżawione zostały w roku 1837 na okres 12 lat (do roku 1849). Dzierżawcą został Stanisław Franciszek Eligiusz Wierzbicki herbu Nieczuja (1803-1872). Stanisław Wierzbicki nie miał nic wspólnego z poprzednimi dziedzicami Boguszyce, Wierzbickimi herbu Ślepowron. Brał udział w powstaniu listopadowym w randze porucznika Pierwszego Pułku Jazdy Augustowskiej. Po jego upadku został internowany w Prusach. MSDiMZ, s. 52

Po śmierci swojego ojca (Franciszek Wincenty (1763-1849) kupił dobra Koziki) Stanisław Wierzbicki po śmierci ojca oddał dzierżawę Boguszyce i wrócił do Kozik. W roku 1855 na skutek trudności finansowych zmuszony był oddać je w zastaw. W 1862 r. (drogą kupna lub udziałów spadkowych) na własność Boguszyce i połączył je w jedną całość z odzyskanymi Kozikami. Od tego czasu dobra Boguszyce pozostawały w rękach rodziny Wierzbickich nieprzerwanie do 1945 r. MSDiMZ, s. 52-53

Po uwłaszczeniu Boguszyce liczyły 450 mórg powierzchni, a w 1890 r. całe dobra obejmowały ogółem 916 mórg, z czego 744 morgi stanowiły grunty orne. Według planu majątku z 1873 r. Boguszyce liczyły wówczas 526 mórg i 237 prętów powierzchni. Stosowano płodozmian trzynastopolowy. MSDiMZ, s. 53

Kolejnym właścicielem był Franciszek Justyn Wierzbicki (1841-1908). Uchodził za dobrego gospodarza, angażował się w działalność społeczną. W 1886 roku wzniósł w Boguszycach nowy, klasycystyczny, murowany dwór, który służył rodzinie do 1945 r. Pod koniec XIX w. wzniesione też zostały murowane budynki gospodarcze. MSDiMZ, s. 53

Po śmierci Franciszka Wierzbickiego dobra rodzinne objął jego najstarszy syn Franciszek Korneli (1883-1954). Po powrocie z wojny, w czasie której służył w I Korpusie generała Dowbora-Muśnickiego, odbudował majątek. MSDiMZ, s. 53

W 1924 r. dobra liczyły 526 mórg i 44 pręty kwadratowe powierzchni, z czego 433 morgi i 16 prętów zajmowały grunty orne, ogrody, sady i place pod zabudowaniami. Dominowały gleby klasy kasy IV (203 morgi), III (119) i II (7). Łąki obejmowały 58 mórg i 141 prętów, a

pastwiska odpowiednio 1 morgę i 115 prętów. W majątku zasadzie nie było lasu, tylko mały zagajnik o powierzchni 21 morg i 44 prętów. Resztę, tj. 12 morg i 28 prętów zajmowały wody i nieużytki. Brak było przemysłu dworskiego. Ze względu na lekkie gleby podstawowymi uprawami były zboże i ziemniaki. MSDiMZ s. 54.

W 1925 r. zmęczony licznymi obowiązkami i niechęcony chwilowymi niepowodzeniami finansowymi Franciszek Wierzbicki sprzedał Boguszyce swemu młodszemu bratu Michałowi, samemu przenosząc się do Wilna. MSDiMZ, s. 54

Michał Adam Wierzbicki (1889-1952) wrócił po wojnie w łomżyńskie, by odbudować spalony majątek. Postawił tam wtedy niewielki drewniany dwór. Majątek był zadłużony na skutek kredytów zaciągniętych na inwestycje i odbudowę zniszczeń wojennych. Michał częściowo spłacił zadłużenie, a nadwyżkę pieniędzy ulokował w spółce posiadającej duży młyn i piekarnię pod Łomżą. Spółka przynosiła straty i Wierzbicki był zmuszony do częściowej parcelacji ziemi, aby zaspokoić żądania wierzycieli. Powierzchnia majątku zmalała z 303 ha do ok. 120 ha w 1939 roku. Pożyczka nie była spłacana w terminie i nad Boguszycami wisiało widmo licytacji. MSDiMZ, s. 54.

Na początku 1945 r. Boguszyce zostały znacjonalizowane i uległy parcelacji. W tym momencie majątek liczył 121 ha, z czego 71 ha stanowiły grunty orne, 30 ha- łąki, 3 ha- ogrody, 6 ha drogi i podwórza. Lasu nie było, za wyjątkiem małego zagajnika nazywanego borkiem. Wszystkie budynki, tak mieszkalne jak i gospodarcze, przetrwały działania wojenne w stanie nieuszkodzonym. Zostały zdewastowane i rozebrane w latach późniejszych. W chwili obecnej po ich istnieniu nie ma nawet śladu. MSDiMZ, s. 54.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze.

Niezachowane. Miało kształt wydłużonego prostokąta położonego w osi wschód-zachód. W części wschodniej mieścił się park wraz z dworem, a w zachodniej gumno. Wzdłuż południowej granicy biegła droga dojazdowa, która kończyła się na podwórzu. Po prawej stronie znajdował się wjazd do części mieszkalnej a po przeciwnej usytuowane były budynki czworaków. MSDiMZ, 54–55.

Część rezydencjonalna znajdowała się w parku. Dwór stanowił centralny akcent założenia. Prowadziła do niego aleja wysadzona drzewami i szpalerem żywopłotu, zakończona owalnym gazonem przed podjazdem. Wokół rozciągał się park krajobrazowy. Całość ogrodzona była drewnianym parkanem z bramą wjazdową flankowana przez dwa mury słupki. Na terenie parku znajdował się kort tenisowy, letnia kuchnia, piwnica i lodownia. Od strony północnej park przechodził w ogród zwany nowym. Pomiedzy dworem a

podwórzem gospodarczym rozciągał się stary sad, przez który wiodła droga pozwalająca na komunikację obu części założenia. MSDiMZ, s. 55

4. Dwór.

Niezachowany. Nowy, klasycyzujący, murowany dwór wybudowany został w 1886 r. przez Franciszka Wierzbickiego. Poprzednio w Boguszycach istniał stary, drewniany dom ufundowany prawdopodobnie jeszcze przez Skarżyńskich. Zgodnie z przekazem rodzinnym, dwór murowany usytuowany został nie na fundamentach starego, ale trochę z boku. Dwór drewniany, posadowiony na planie prostokąta, z dobudówką od szczytowej, północnej strony, zwrócony był elewacją frontową na zachód. Aleja dojazdowa prowadziła stycznie do elewacji frontowej budynku, przechodząc przed dworem w rozległy owalny gazon, Całość mieściła się w obszernym parku. W osi dworu znajdowała się droga wiodąca na podwórze gospodarcze sąsiadujące z parkiem. MSDiMZ, s. 55

Nowy dwór usytuowano również przy istniejącym gazonie, ale zwrócono go elewacją na południe. W nowej wersji aleja dojazdowa znajdowała się w osi domu, wychodząc na klomb, który należało objechać, aby dostać się na ganek. Folwark pozostał na dawnym miejscu. MSDiMZ, s. 55

Dwór był murowany z cegły, tynkowany, częściowo podpiwniczony, parterowy, z piętrową wystawką w osi. Zwrócony frontem na wschód, miał wymiary ok. 30x13 m. Zbudowany został w duchu uproszczonego klasycyzmu. Elewacje frontowa i ogrodowa były dziesięcioosiowe. Pośrodku znajdował się nieznaczne dwuosiowe, piętrowe ryzality zwieńczone trójkątnym tympanonem z małym okulusem. Ryzality poprzedzono czterokolumnowym, tokańskim portykiem dźwigającym balkon z żelazną, kutą balustradą. Na ganek wiodły szerokie stopnie. Brak jednego otworu wejściowego. Zamiast niego w elewacji znajdowały się dwie pary drzwi, z których prawe pełniły funkcję wejścia.

Elewacja ogrodowa była podobna do frontowej. Okna zastąpiły otwory wyjściowe. Elewacje boczne były trzyosiowe z dwoma oknami i trzema małymi okulusem w szczytach, doświetlającymi pomieszczenia na poddaszu. Od strony południowej znajdowała się drewniana weranda, a od północnej wejście do kancelarii. Jedynym ozdobnym akcentem było boniowanie narożników elewacji i piętra ryzalitów oraz profilowany gzyms tympanonu wsparty na niewielkich krokwach. Charakterystycznym akcentem były dość wysokie, tynkowane, gładkie kominy. Dwuspadowy dach był kryty blachą. Całość, pomimo niemałych rozmiarów oznaczała się prostotą i bakiem monumentalności. MSDiMZ, s. 55–56.

Układ wnętrz dwutraktowy. W osi obszerna, kwadratowa sień, z której na wprost znajdowało się przejście do małego pomieszczenia z klatką i WC. Dalej było wejście do

pokoju rodziców, położonego od strony ogrodu. W trakcie frontowym po prawej stronie sieni mieścił się salon i pokój dzienny skomunikowany z werandą, a po lewej usytuowany był duży pokój stołowy, a za nim kancelaria z wyjściem na zewnątrz. Do kancelarii przylegał kredens będący zapleczem dla pokoju stołowego i schody do piwnicy. W porze zimowej znajdowała się tam kuchnia, która przenoszona była w lecie do stojącego w parku pomieszczenia. W trakcie ogrodowym mieściły się: pokój babci, pokój, pokój rodziców, garderoba, dwie służbówki i spiżarnia. Na piętrze, w ryzalicie, znajdowały się dwa pomieszczenia mieszkalne. Dodatkowo w porze letniej adoptowane były pokoje gościnne usytuowane na strychu. Taki rozkład pomieszczeń utrzymywał się aż do 1939 r. MSDiMZ, s. 56

5. Podwórze gospodarcze.

Niezachowane. Usytuowane na wschód od dworu, założone na planie kwadratu, dość rozległe. Zabudowane z trzech stron, otwarte od strony zachodniej, niebrukowane. Na podwórzu znajdowały się: od południa budynek stajni roboczej, i cugowej wraz z wozownią, spichlerz, kuźnia i żrebięcarnia; od szczytu stała stodoła a od wschodu spichrz połączony z oborą dworską, obora pracownicza i budynek pomocniczy. Na środku podwórza usytuowana była studnia, a z boku sadzawka. Na terenie majątku nie rozwinął się żaden przemysł. MSDiMZ, st. 56

Czernice (Czerwonystok)

1. Położenie

Wieś położona 24 km na północny zachód od Łomży, a 3 km przy drodze Stawiski-Kolno. Gmina Czerwone, parafia Kolno.

2. Historia majątku

Wieś założona w 1415 r. przez księcia Janusza I. W latach 1414-1425 wzmiankowany był Ścibor z Czernic, który nabył wówczas 20 włók nad rzeką Łabna od Adama z Kowalewa oraz Jana i Anny, dzieci Andrzeja Vangla z Krotoszyna. W 1427 r. pleban Maciej dał bratu Pawłowi z Czernic 10 włók. W okresie staropolskim Czernice wchodziły w skład dóbr książęcych starostwa kolneńskiego. Po przyłączeniu Mazowsza zostały królewsczyzną. W XV i XVI w. znajdował się tam książęcy dwór myśliwski, wybudowany na miejscu pochodzącego jeszcze z XII w. grodu.

W 1827 r. mieszkało w Czernicach 98 osób w 11 domach. W latach 80. XIX w. Folwark Czernice razem ze wsiami Czernice i Pachucin zajmował powierzchnię 570 mórg, z czego 395 liczyły grunty rolne i ogrody, 105 – łąki, 65 – las.

W 1905 r. właścicielem folwarku był Zbigniew Winkelman.

Ostatnim właścicielem Czernic był Marek Eidenberg. Majątek zajmował wówczas powierzchnię 179 ha, z czego 91,5 ha stanowiła ziemia orna, 30 – łąki 5 – ogrody warzywne, a 50 – las.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Wygląd i położenie nieznane.

4. Dwór

Niezachowane. Wygląd i położenie nieznane.

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Wygląd i położenie nieznane. (MSDiMZ, s. 65)

Elźbiecin

1. Położenie

Mała osada położona 5 km na wschód od Łomży przy drodze Piątnica–Bożejewo. Gmina Drozdowo (obecnie Piątnica), parafia Piątnica.

2. Historia majątku

Elźbiecin nigdy nie stanowił samodzielnej własności ziemskiej. W XIX w. folwark wchodził w skład majoratu Piątnica i należał do rosyjskiego generała Żukowa. W latach 1887-1895 dzierżawiony był przez Franciszka Lutosławskiego, dziedzica Drozdowa. Później wszedł w skład dóbr Jeziorko. W okresie międzywojennym stanowił własność skarbu państwa. W tym czasie folwark został rozparcelowany, a ziemię rozdzielono pomiędzy weteranów wojennych. Na pozostałej resztkówce znajdowała się państwowa stacja doświadczalna, w której zajmowano się m. in. uprawą nowych odmian zbóż.

Budynki zostały zniszczone podczas II wojny światowej. W 1945 r. folwark zajmował powierzchnię 57,3 ha, z czego 54 ha stanowiły grunty orne, 1 ha- sady, a 2 ha znajdowały się pod zabudowaniami. Ziemia uległa parcelacji za wyjątkiem 10-hektarowej resztkówki przekazanej Związkowi Samopomocy Chłopskiej.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Założenie dworskie zlokalizowane było popołudniowej stronie szosy Piątnica-Bożejewo. Składało się z małego dworku i budynków gospodarczych, prawdopodobnie pozostałych po starym folwarku. We dworze mieszkała kierowniczką stacji wraz z rodziną.

4. Dwór

Niezachowany Był to prawdopodobnie skromny budynek mieszkalny, dawniej pełniący funkcję oficyny. Zarówno jego wygląd jak i dokładne położenie są nieznane,

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Lokalizacja i wygląd nieznane. (MSDiMZ, s. 95)

Grochy-Pogorzele

1. Położenie

Wieś położona 34 km na południe od Łomży, a 8 km na południe od Zambrowa, przy drodze Zambrów–Ciechanowiec. Gmina Długoborz (obecnie Zambrów), parafia Zambrów. (MSDiMZ, s. 100)

2. Historia majątku

Wiadomości na temat tej miejscowości są bardzo skąpe. W 1493 r. książę mazowiecki Janusz II nadał 24 włoki w Pogorzelu podkoniuszemu Mikołajowi Grochowi z Mierzeńca. Pierwotne nadanie z czasem prawdopodobnie uległo podziałowi na szereg mniejszych wsi. Każda dodana z członem nazwy. Ze względu na brak dokumentów nie można prześledzić zachodzących zmian własnościowych w opisywanym folwarku. Nazwa Pogorzele wskazuje, że w przeszłości miał tam miejsce pożar, który musiał być dotkliwy dla mieszkańców. 1827 r. we wsi mieszkało 81 mieszkańców w 11 zagrodach. W latach 80. XIX w. folwark Grochy-Pogorzele zajmował powierzchnię 622 mórg, z czego grunty orne i ogrody liczyły 393 morgi, łąki-53, pastwiska-13, las- 172nieużytki i plsce-12. Na jego terenie znajdowało się 12 budynków drewnianych, stosowano płodozmian dziewięciopolowy. W 1905 1909 r. folwark należał do Teofila Włodkowskiego. (MSDiMZ, s.100)

W okresie międzywojennym, prawdopodobnie w wyniku parcelacji, powierzchnia majątku bardzo się zmniejszyła. Ostatnim właścicielem folwarku był Jan Mączyński lub Halina Mościcka, być może była to współwłasność. W momencie nacjonalizacji Grochy-Pogorzele zajmowały 174,5 ha, z czego ziemia zajmowała 123,8 ha, łąki- 4,8, pastwiska- 1,7, ogrody warzywne – 2,9, zabudowania i drogi zajmowały 4,5 ha, 6 – wody, 37,2 – las. Na terenie znajdował się drewniany budynek mieszkalny o wymiarach 12 x 7 m w stanie dobrym oraz budynki gospodarcze.: murowany spichrz, stodoła obora i szopa, wszystkie o konstrukcji drewniano- glinianej w stanie średnim. Po parcelacji budynki uległy zniszczeniu. (MSDiMZ, s. 100)

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Położenie nieznane. Prawdopodobnie było to typowe założenie dworskie, występujące w jednofolwarcznych majątkach. (MSDiMZ, s. 100)

4. Dwór

Niezachowany, położenie i wygląd nieznanymi. Prawdopodobnie drewniany. (MSDiMZ, s. 101)

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane, położenie nieznane. Według akt parcelacyjnych składało się z murowanego spichrza oraz stodoły, obory i szopy o konstrukcji drewniano- glinianej. Przed wojną budynków było prawdopodobnie więcej. (MSDiMZ, s. 101)

Moczydło

1. Położenie

Folwark położony około 5 km. na południowy wschód od Łomży. Gmina Kupiski, parafia Łomża, Obecnie nie istnieje.

2. Historia majątku

W okresie wojennym w Moczydle mieścił się folwark należący do Jana Kamińskiego. Wszystkie znajdujące się na jego terenie zabudowania uległy spaleni podczas działań wojennych. W momencie parcelacji w 1945 powierzchnię folwarku określono na 83,3 ha, w tym gruntów rolnych było 79, 3 ha, pastwisk – 2,4 ha i 1,7 ha nieużytków.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Wobec braku źródeł położenie i wygląd niemożliwe do odtworzenia.

4. Dwór

Niezachowany. Wygląd nieznanym,

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. (MSDiMZ, s. 168)

Olszyna Grab

1. Położenie

Folwark położony około 35 km na wschód od Łomży, n południe od szosy Wizna- Zawady. Gmina Chlebotki (obecnie Zawady), Parafia Zawady. Nazwa folwarku pochodzi zapewne od licznych lasów olchowych porastających dolinę Narwi. Współcześnie nie występuje wieś o tej nazwie. W skorowidzu z lat 30. Określono Olszynę Grab jako osadę.

2. Historia majątku

Brak jakichkolwiek danych nie pozwalała prześledzić historii tych dóbr. Najprawdopodobniej folwark był to folwark polny, jako że brak w pobliżu wsi o tej nazwie. W przeszłości musiał wchodzić w skład większych dóbr, być może Rudniki, ponieważ w wykazach hipotecznych figurował pod nazwą Rudniki B. Prawdopodobnie, po uwłaszczeniu Olszyna Grab została wydzielona z większej całości jako samodzielny folwark.

Ostatnim i zarazem jedynym znanym z nazwiska właścicielem Olszyny Grab był Edward Janiak. W 1945 r. folwark zajmował powierzchnię 152,8 ha. Na grunty orne przypadało 55 ha, łąki – 106,3 ha, las – 40 ha; pod zabudowaniami był 1 ha. Na terenie znajdował się drewniany dom mieszkalny (wymiary 10,5 x 7 m) kryty słomą oraz stodoła i obora, obie drewniane, kryte dachówką. Stan zabudowań- słaby.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. (169)

4. Dwór

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. Prawdopodobnie skromny, drewniany.

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. Zabudowania prawdopodobnie drewniane.

Pieńki Borowe

1. Położenie

Mała wieś położona nad rzeczką Jurzec, 18 km na północny wschód od Łomży, przy bocznej drodze prowadzącej z Dobrzyjałowa do Janczewa. Gmina Jedwabne, parafia Dobrzyjałowo.

2. Historia majątku

W 1421 r. właściciele Szewkowa: Stanisław, Mikołaj i Dobiesław otrzymali od księcia Janusza I odpowiednio 15, 10 i 5 włók, zwanych Borowo nad rzeką Jurzec. W 1471 r. córka właściciela Borowego, a żona Jakusza z Żelechowa, sprzedała swoją część w Pieńkach Borowych. W 1578 r. dziedzicami wsi byli: Feliks, Jakub, Jan, Mikołaj i Serafin. Pieńkowscy herbu Suche komnaty wywodzili się ze wsi Pieńki w ziemi nurskiej. W XVI w. byli rodziną bardzo rozgałęzioną, często notowaną łomżyńskiem. Przekazy źródłowe dotyczące Pieńek Borowych są bardzo skąpe. Kolejne dane pochodzą dopiero z 1827 r. w tym czasie mieszkało 78 osób w 15 zagrodach.

Ostatnim właścicielem folwarku był Feliks Pieńkowski. W 1945 r. majątek zajmował powierzchnię 135 ha, z czego 68 ha zajmowały grunty role, 7 ha- zabudowania i drogi, a 60 ha – las. Cała ziemia została rozparcelowana. Na terenie folwarku znajdowały się dwór oraz spichrz, oba budynki w stanie średnim

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane, Położenie i wygląd nieznane.

4. Dwór

Niezachowany. Był to budynek drewniany, kryty dachówką o wymiarach 10 x 7 m.

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. Wiadomo, że istniał tam murowany spichrz o wymiarach 10 x 7 m, kryty słomą. (MSDiMZ, str. 173)

Pokrzywy

1. Położenie

Mała wieś położona 5 km na północny wschód od Łomży w pobliżu drogi Piątnica-Jedwabne. Gmina Drozdowo (obecnie Piątnica), parafia Piątnica.

2. Historia majątku

Data założenia ani historia ni są znane. W XIX w. jako jeden z folwarków Pokrzywy należały do dóbr Jeziorko. W tym czasie zajmowały powierzchnię 358 mórg i 55 prętów. Na początku XX w. Pokrzywy odpadły od majątku Jeziorko, stając się samodzielnym folwarkiem. Jego właścicielem był Józef Karwowski, a przed II wojną światową jego syn Jan(ur. 1901), żonaty z Marią St. Skibicką (ur. 1911). Małżonkowie mieli syna Jerzego. Podczas wojny Jan Karwowski został aresztowany i zginął w obozie koncentracyjnym.

W momencie nacjonalizacji Pokrzywy zajmowały powierzchnię 183 ha, z czego 163 zajmowała ziemia orna, 5- pastwiska, 2- ogrody warzywne, 7- zabudowania, 2 nieużytki i 1-drogi. Cała ziemia została rozparcelowana. Zabudowania folwarczne uległy zniszczeniu podczas wojny. Po jej zakończeniu ocalał tylko jeden sześciorak.

3. Założenie rezydencjonalno- gospodarcze

Niezachowane. Położenie nieznane.

4. Dwór

Niezachowany. Widok nieznanym. Był to skromny, drewniany obiekt.

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Folwark Pokrzywy założony został na planie prostokąta, którego trzy pierzeje zabudowane były budynkami gospodarczymi. Brak materiałów źródłowych nie pozwala odtworzyć dokładnego planu obiektu. (MSDiMZ, s. 180)

Rogówek

1. Położenie

Wieś położona 15 km od Ostrowi Mazowieckiej. Gmina i parafia Lubotyń. Brak danych dotyczących założenia i stosunków własnościowych wsi. W okresie międzywojennym odnotowano fakt istnienia tam wsi i folwarku.

2. Historia majątku

Ostatnim i zarazem jedynym znanym właścicielem folwarku była Maria Rutowska. W momencie parcelacji majątek zajmował powierzchnię 58,2 ha, w tym było 38,1 ha ziemi ornej, 4,9 – łąk, 1 – wód, 4 – nieużytków i 1,2 – pod drogami. Ziemię rozparcelowano, a 14-hektarową resztkówkę przekazano Związkowi Samopomocy Chłopskiej. Na terenie folwarku znajdowały się dwa budynki gospodarcze: stodoła i chlew oraz dom mieszkalny. Wszystkie obiekty były drewniane, kryte dachówką za wyjątkiem stodoły pokrytej słomą. Ich stan oceniono jako dobry.

Zgodnie z dekretem PKWN tak małe folwarki nie powinny podlegać parcelacji. Wydaje się iż była to decyzja czysto polityczna, sprzeczna z dekretem o nacjonalizacji.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane.

4. Dwór

Niezachowany. Położenie i wygląd nieznane.

5. Podwórze gospodarcze.

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. (MSDiMZ, s. 194)

Rzębiki

1. Położenie

Wieś położona w odległości 11 km od Kołak. Gmina Kołaki, parafia Jabłonka.

2. Historia majątku

Data założenia wsi nie jest znana, najprawdopodobniej na początku XV w., podczas osadnictwa prowadzonego przez książąt mazowieckich. Brak materiałów nie pozwala prześledzić przemian własnościowo- rezydencjonalnych majątku na przestrzeni wieków. W okresie międzywojennym znajdował się tam tylko folwark.

Ostatnim właścicielem Rzębik był Bolesław Zawistowski. W momencie nacjonalizacji folwark, a raczej jego resztówka, zajmował powierzchnię 84ha, z czego 70 ha przypadało na ziemię orną, 2 ha na łąki, 10,4 ha na pastwiska, 1,5 ha zajmowały nieużytki. Cała ziemia została rozparcelowana.

3. Założenie rezydencjonalno- gospodarcze

Niezachowane. Wygląd i lokalizacja nieznane.

4. Dwór

Niezachowany. Wygląd i lokalizacja nieznane.

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Wygląd i lokalizacja nieznane. (MSDiMZ, s. 201)

Wybrany-Gosie (Gosie-Wybrany)

1. Położenie

Mała wieś położona 13 km na południowy wschód od Łomży, przy drodze Łomża Białystok. Gmina puchały, parafia Kołaki Stare.

2. Historia majątku

W 1411 r. powstała wieś Gosie. W latach następnych tworzone, w wyniku pierwotnego nadania, kolejne wsie z przedrostkiem Gosie. W 1494. Na części ziemi wsi Kołomyja kupionych przez Szczepana, Marka i Macieja z Gosiów powstała wieś Gosie- Wybrany. W 1578 r. odnotowano Gosie-Wybrany Kołonicę mającą w jednej części 2 łany, a w drugiej 4 łany i 3 zagrody.

Kolejne wiadomości na temat folwarku pochodzą z początku XX w. W 1905 i 1909 r. Gosie- Wybrany były własnością Władysława Załuski. W okresie międzywojennym folwark figurował w hipotece jako Gosie- Wybrany- Las i znajdował się w posiadaniu Wacława Lasockiego, który był ostatnim jego właścicielem.

W 1945 r. całość liczyła 140,6 ha, 116,3 ha gruntów ornych, 20,6 ha łąk, po 0,5 ha ogrodów warzywnych i sadów owocowych, po 1 ha pod zabudowaniami i drogami, a 0,8 ha zajmowały rowy. Lasu, wbrew nazwie, nie było w ogóle. Na terenie folwarku znajdowały się trzy budynki mieszkalne częściowo uszkodzone w trakcie działań wojennych. Dwa zostały postawione z kamienia, o wymiarach 35 x 10 m i 20 x 10 m, kryte odpowiednio dachówką i słomą oraz jeden, o wymiarach 17 x 8, drewniany, kryty gontem. Ziemia została rozparcelowana, a 6-hektarową resztkówkę przeznaczono na potrzeby szkoły rolniczej.

3. Założenie rezydencjonalno-gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane.

4. Dwór

Niezachowany. Położenie i wygląd nieznane.

5. Podwórze gospodarcze

Niezachowane. Położenie i wygląd nieznane. (MSDiMZ, s. 239)